

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

VY_12_INOVACE_A_LH_1.SADA_30

Název klíčové aktivity: I/2 Inovace a zkvalitnění výuky směřující k rozvoji čtenářské a informační gramotnosti

Označení v TK: EU-I/2A-LH-1.sada-č.30

Autor: PaedDr. Ludmila Hulvová

Datum vytvoření: březen 2011

Název DUM: J. K. Tyl: Strakonický dudák

Vzdělávací oblast: Jazyk a jazyková komunikace

Vyučovací předmět: Český jazyk a literatura

Ročník: 8.

Druh učebního materiálu: pracovní list

Klíčová slova: synonymní vyjádření, obrazné vyjadřování, ironie

Anotace:

Práce s Tylovou básní navazovala na prezentaci o Tylově životě a jeho tvorbě v předešlé hodině. Žáci tedy znali základní informace o hře Strakonický dudák, a měli tak větší šanci pochopit pravý význam veršů a názory autora. Mohli pracovat samostatně nebo ve dvojicích; výsledky jsme na závěr srovnali. Vyniklo několik žáků, kteří si s textem poradili velmi dobře (neporozuměli 2 – 3 případům), naopak slabší žáci si téměř nevěděli s úkoly rady. Celkově tedy šlo, alespoň podle výsledků osmáků, o náročnější práci.

Druhý úkol si žáci připravili pouze ústně.

Pomůcky: text úryvku ze hry Strakonický dudák

SOUKAL, Josef. *Literární výchova*. Praha: SPN, 1998, s.70.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Josef Kajetán Tyl
Strakonický dudák (úryvek)**1. Podtržené části vyjádři jinými slovy, smysl zachovej:***(v závorkách jsou vysvětlena méně známá slova)*

Peníze jsou páni světa,
dukát, to je pravý rek,
a co někdy stotka (stovka) umí,
to by člověk sotva řek,
Třebas ty byl motovidlo,
že bys oslí uši nes,
přece najdeš chvály sídlo –
jenže to jde do peněz,

Chce-li košťál mladou kůstku,
kancelářský správce hlas,
chce-li forman čerstva jezdit,
musí míti kolomaz,
Žoldy! volá muž i žínka,
s prázdnou rukou žádný ples;
i ta boží křepelinka
tluče pořád: Pět peněz!

Železnice, parastroje,
krámy, domy, fabriky –
to teď roste jako z vody
podle nové praktiky,
Měj si ale rozum v pachtu (v nájmu),
důl i hory světa zlez:
přec nenajdeš šťastnou šachtu –
jsi-li chudák bez peněz.

Chceš-li zkusit ženskou věrnost,
chceš-li zkoumat přítele,
chceš-li změřit panskou lásku
nebo světské fortele (zde úskok, mazanost):
všecko najdeš, není veta (nic není ztraceno),
víru na kůl nepověs;
jenom vejdi na trh světa –
ale nechod' bez peněz.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Peníze jsou hever světa,
silou svojí pravý div;
bez nich darmo cíle hledáš,
třeba jsi byl sto let živ.
Jen až půjdem ku armádě
s tichým srdcem do nebes –
ano, jen v tom jednom pádě
dojdem cíle bez peněz!

2. Odpověz na následující otázky k přešlému textu:

- Jaká je idea (hlavní myšlenka) básně?
- Jaký je asi postoj autora textu k popisovaným poměrům (pochvalný – smířlivý – kritický)?
- Užil autor někde ironie (záměrné užití opaku, slouží k výsměchu)?
- Vyjádři pointu v závěru básně vlastními slovy.
- Najdi 3 obrazná vyjádření v textu. Zkus odhadnout, zda jde o metaforu či personifikaci, nadsázku (zveličení), přirovnání, nebo metonymii.